

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 215/2010-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti M. T., D., t. č. v Ústave na výkon väzby, zastúpeného advokátom Mgr. P. M., V., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 Tos/8/2010 z 24. februára 2010, za účasti Krajského súdu v Nitre, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva M. T. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 Tos/8/2010 z 24. februára 2010 tým, že nerozhodol o alternatívnej žiadosti o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, porušené boli.

2. Krajský súd v Nitre je p o v i n n ý uhradiť M. T. trovy konania v sume 450,85 € (slovom štyristopäťdesiat eur a osemdesiatpäť centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. P. M., V., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. mája 2010 doručená sťažnosť M. T., D. v tom čase v Ústave na výkon väzby N. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. P. M., V., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tos/8/2010 z 24. februára 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru, Úradu justičnej a kriminálnej polície Nitra sp. zn. ČVS: KRP-113/OVK-NR-2009 z 12. septembra 2009 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c) a d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona. Následne bol sťažovateľ uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 Tp/180/2009 zo 14. septembra 2009 vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť, ktorú krajský súd uznesením sp. zn. 6 Tpo/4/2009 z 24. septembra 2009 zamietol.

Uznesením okresného súdu č. k. 1 T/193/2009-177 z 2. februára 2010 bol sťažovateľ podľa § 238 ods. 3 Trestného poriadku ponechaný naďalej vo väzbe a zároveň okresný súd podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neprijal jeho písomný sľub. Na základe

sťažnosti sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 1 Tos/8/2010 z 24. februára 2010 tak, že uznesenie okresného súdu zrušil, sťažovateľa ponechal naďalej vo väzbe len z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neprijal jeho písomný sľub.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti uvádza, že *«porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a základných práv zaručené v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo strany súdu vidím v tom, že pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby súd nerozhodol o navrhovanom nahradení mojej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.*

Na verejnom zasadnutí o predbežnom prejednaní obžaloby dňa 02. 02. 2010 na Okresnom súde Nitra som pred rozhodovaním o ďalšom trvaní väzby predložil súdu svoj písomný sľub a zároveň môj obhajca vo svojom vyjadrení navrhol väzbu nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd Nitra následne vyhlásil uznesenie, v ktorého výrokovej časti však rozhodnutie o navrhovanom nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka absentuje.

V písomnom odôvodnení sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 1T/193/2009-177 zo dňa 02. 02. 2010 som taktiež prostredníctvom svojho obhajcu uviedol, resp. dal sľub v tom zmysle, že som ochotný podriadiť sa dohľadu probačného a mediačného úradníka.

Ani Krajský súd Nitra však vo svojom uznesení sp. zn. 1Tos/8/2010 zo dňa 24. 02. 2010 o navrhovanom nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nerozhodol. Krajský súd Nitra sa pritom možnosťou nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka zaoberal, ako to vyplýva z odôvodnenia jeho uznesenia 1Tos/8/2010 zo dňa 24. 02. 2010, kde sa uvádza, že „u obžalovaného by svoj účel nesplnil ani dohľad probačným a mediačným úradníkom.». V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje aj na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 346/08 zo 16. decembra 2008.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti vydal tento nález:

„Krajský súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 1Tos/8/2010 uznesením zo dňa 24. 02. 2010 porušil základné práva M. T. zaručené v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a základné práva zaručené v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Krajského súdu Nitra sp. zn. 1Tos/8/2010 zo dňa 24. 02. 2010 zrušuje a Krajskému súdu Nitra prikazuje, aby prepustil M. T. neodkladne z väzby na slobodu.

Krajský súd Nitra je povinný nahradiť M. T. trovy právneho zastúpenia na účet jeho obhajcu Mgr. P. M. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 215/2010-11 z 3. júna 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a aby sa vyjadrila k prijatej sťažnosti.

Predsedníčka krajského súdu sa k sťažnosti vyjadrila prípisom č. Spr 882/2010 zo 7. júla 2010, ktorý bol ústavnému súdu doručený poštou 19. júla 2010. Vo vyjadrení okrem iného uvádza:

«Čo sa týka návrhu na nahradenie väzby u obvineného dohľadom probačného a mediačného úradníka, takýto konkrétny návrh obvinený ani jeho obhajca písomne ani ústne nedali. Za taký návrh nemožno považovať vyjadrenie obhajcu z 2. 2. 2010, na ktoré obhajca poukazuje, pretože ide len o vyjadrenie jeho názoru a nie o riadny procesný návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Nadriadený súd v konaní o sťažnosti posudzoval aj dôvody sťažnosti obvineného a nezistil, že by táto obsahovala konkrétny návrh obvineného na nahradenie väzby dohľadom probačným a mediačným úradníkom. Za taký návrh nepovažoval tvrdenie uvedené v závere sťažnosti, o tom, že obvinený „... je ochotný sa podrobiť aj prípadnému dohľadu probačného a mediačného úradníka“. Inštitút dohľadu probačným a mediačným úradníkom je veľmi blízky inštitútu písomného sľubu obvineného. Oba slúžia ako inštitúty schopné zabezpečiť účel väzby inak. Preto ak písomný sľub môže podať len sám obvinený,

je logické že aj návrh na dohľad probačným a mediačným úradníkom môže podať len sám obvinený, resp. ho musí písomne alebo ústne do zápisnice aspoň potvrdiť, ak takýto návrh podá obhajca. Takýto postup je zákonný, pretože aj v rámci dohľadu sa obvinený zaväzuje na plnenie určitých povinností, ktoré - tak ako pri sľube - musí plniť osobne.

Podľa obsahu spisu obvinenému zvolil obhajcu Mgr. P. M. brat obvineného, pričom v písomnom splnomocnení nie je ani zmienka o tom, že bol obhajca splnomocnený aj osobitne na podanie návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. Takto v danej veci postupované nebolo a v zápisnici o výsluchu vyjadrenie - súhlas obvineného s prípadne podaným návrhom obhajcu na dohľad probačným a mediačným úradníkom absentuje. Krajský súd však aj napriek tomu pri svojom rozhodovaní ex offo skúmal procesnou stranou nenavrhanú možnosť nahradenia väzby, t. j. dohľad probačným a mediačným úradníkom a svoj negatívny záver v tomto smere uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia.

Správnosť postupu súdov oboch stupňov potvrdzuje aj následné konanie t. č. už obžalovaného M. T., ktorý prostredníctvom svojho obhajcu podal dňa 26. 4. 2010 žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu s osobitným návrhom na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Tr. poriadku. O tejto žiadosti Okresný súd v Nitre rozhodol uznesením č. k. 1T/193/2009-242 zo dňa 27. 4. 2010 tak, že ju zamietol a rozhodol aj o neprijatí sľubu obžalovaného a návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. Na základe sťažnosti obžalovaného senát Krajského súdu v Nitre uznesením sp. zn. 1Tos/32/2010 zo dňa 9. 7. 2010 túto sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.»

Na základe týchto skutočností predsedníčka krajského súdu konštatovala:

„Krajský súd v Nitre postupoval plne v súlade s prieskumnou povinnosťou vyplývajúcou mu z ustanovenia § 192 ods. 1 písm. a), b) Tr. por. a pretože nebol daný riadny procesný návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, tak o ňom ani nemohol rozhodovať. Vzhľadom na to ani nemohlo dôjsť k porušeniu namietaných práv obvineného.

U obvineného M. T. boli v danom štádiu trestného stíhania splnené všetky formálne i materiálne dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por., väzba bola plne odôvodnená

a nebola v rozpore ani s jej účelom. Neexistuje preto žiadny právne relevantný dôvod na prepustenie z väzby, ktorého sa sťažovateľ domáha. “

Ústavný súd zaslal vyjadrenie predsedníčky krajského súdu na zaujatie stanoviska právneho zástupcovi sťažovateľa a na vyjadrenie, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom podaní z 23. júla 2010 doručenom ústavnému súdu 27. júla 2010 okrem iného uviedol:

„Na rozdiel od písomného sľubu obvineného, kde Trestný poriadok explicitne vyžaduje sľub samotného obvineného, a to navyše len v písomnej forme, pri dohľade probačného a mediačného úradníka zákon nestanovuje osobitné procesné alebo formálne podmienky na navrhnutie prijatia tejto formy záruky na nahradenie väzby.

V danej veci predmetom verejného zasadnutia konanom na Okresnom súde Nitra dňa 02. 02. 2010 nebolo rozhodovanie o písomnej žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu, ale rozhodovanie o ďalšom trvaní väzby obvineného po podaní obžaloby (§ 238 ods. 3 Trestného poriadku). V tejto súvislosti zákon nestanovuje povinnosť obvineného, resp. obhajcu predložiť súdu písomný návrh alebo vyjadrenie pred rozhodnutím súdu. Obvinený aj obhajca sa k ďalšiemu trvaní väzby vyjadrili ústne, pričom obhajca v rámci svojho ústneho vyjadrenia uviedol nielen skutočnosti, pre ktoré sa javilo ďalšie trvanie väzby nedôvodné, ale výslovne prezentoval aj záruku vo forme písomného sľubu a vo forme dohľadu probačného a mediačného úradníka nad obvineným, ktorými by bolo možné väzbu nahradiť.

Teda záruka vo forme dohľadu probačného a mediačného úradníka obhajcom obvineného na verejnom zasadnutí konanom na Okresnom súde Nitra dňa 02. 02. 2010 v rámci jeho ústneho vyjadrenia k ďalšiemu trvaní väzby obvineného ponúknutá bola a ponuka tejto záruky v rámci podstatného obsahu ústne predneseného vyjadrenia obhajcu bola zapísaná do zápisnice o verejnom zasadnutí. Vyjadrenie obhajcu k otázke, ktorá bola predmetom prejednávania na verejnom zasadnutí, treba posudzovať obdobne ako podanie (§ 62 Trestného poriadku), teda podľa jeho obsahu. Vychádzajúc z obsahu vyjadrenia obhajcu, ponuka záruky vo forme dohľadu probačného a mediačného úradníka bola formulovaná v súlade so znením ustanovenia § 80 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku. Nešlo

len o vyjadrenie názoru, ale o formulovanie ponuky, ktorou bolo povinnosťou súdu nielen sa zaoberať, ale o tejto aj rozhodnúť.

Samozrejme pri písomnom sľube obvineného musel byť a bol tento predložený aj v písomnej forme a podpísaný obvineným, pretože to zákon výslovne stanovuje. Pri dohľade probačného a mediačného úradníka však zákon obdobné požiadavky nekladie. Preto postačuje ústne prednesenie návrhu, resp. ponuky na nahradenie väzby touto formou záruky. Nie je tu potrebný žiadny osobitný procesný návrh. V tomto smere vyjadrenie Krajského súdu Nitra postráda oporu v zákone.

Vyššie uvedené platí aj v súvislosti so sťažnosťou obvineného zo dňa 02. 02. 2010 proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 1T/193/2009 zo dňa 02. 02. 2010, kde z obsahu písomného odôvodnenia tejto sťažnosti podanej prostredníctvom obhajcu je zrejmé, že obvinený ponúkol záruku nielen vo forme písomného sľubu, ale aj vo forme dohľadu probačného a mediačného úradníka. Na tomto mieste sťažovateľ opätovne poukazuje na skutočnosť, že Krajský súd Nitra sa vo svojom uznesení sp. zn. 1Tos/8/2010 zo dňa 24. 02. 2010 o navrhovanom nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka zaoberal, čo vyplýva z odôvodnenia tohto uznesenia, ale o tomto nerozhodol.

Z ústavného hľadiska nemožno akceptovať, že sa krajský súd síce zaoberal ponúknutým nahradením väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným, ale o tejto záruke nerozhodol.

Pri dohľade probačného a mediačného úradníka z ustanovení Trestného poriadku nevyplýva možnosť podania návrhu na nahradenie väzby touto zárukou len obvineným, a to na rozdiel od písomného sľubu obvineného, kde túto záruku môže dať iba obvinený.

Obhajca v rámci uplatňovania svojich práv a plnenia svojich povinností môže uplatniť formu záruky na nahradenie väzby obvineného vo forme dohľadu probačného a mediačného úradníka nad obvineným samostatne aj bez súčinnosti s obvineným, pričom na uplatnenie tejto formy záruky nepotrebuje osobitné splnomocnenie ak bol obvinenému za obhajcu riadne zvolený a na jeho obhajobu všeobecne splnomocnený. Jedná sa tu o využitie jedného z prostriedkov obhajoby, resp. o jeden z návrhov, ktoré je obhajca v mene obvineného robiť oprávnený.

Následné konanie Okresného súdu Nitra a Krajského súdu Nitra o žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby na slobodu zo dňa 26. 04. 2010 správnosť postupu

súdiv oboch stupňov pri predchádzajúcom konaní a rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby po podaní obžaloby v žiadnom prípade nepotvrzuje.“

Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu vo svojich podaniach oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a svojho práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tos/8/2010 z 24. februára 2010, ktorým krajský súd zrušil uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 T/193/2009 z 2. februára 2010, sťažovateľa ponechal vo väzbe len z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a neprijal ním ponúknutý sľub. Podstatou námietok sťažovateľa je skutočnosť, že krajský súd v označenom uznesení nerozhodol o jeho žiadosti o nahradenie jeho väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, hoci sťažovateľ o to žiadal vo svojej sťažnosti podanej proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 1 T/193/2009 z 2. februára 2010 a krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia sa touto žiadosťou zaoberal. Podľa sťažovateľa mal krajský súd o jeho žiadosti rozhodnúť, a keďže tak neurobil, porušil čl. 5 ods. 3 dohovoru, ako aj čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Kľúčovou úlohou ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa bolo posúdiť,

a) či je z ústavného hľadiska akceptovateľná taká interpretácia príslušných ustanovení Trestného poriadku, podľa ktorej návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka môže podať len sám obvinený, resp. ho musí písomne alebo ústne do zápisnice aspoň potvrdiť, ak takýto návrh podá obhajca,

b) či možno z ústavného hľadiska akceptovať takú interpretáciu príslušných ustanovení Trestného poriadku, podľa ktorej obhajca obvineného musí byť osobitne splnomocnený na podanie návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Pri posudzovaní sťažnosti ústavný súd vychádzal z jej obsahu, vyjadrení účastníkov konania, príslušnej spisovej dokumentácie okresného súdu a krajského súdu, dotknutých právnych noriem a svojej ustálenej judikatúry použiteľnej v predmetnej veci.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd predovšetkým poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v označených ustanoveniach čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 3 dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu sú obsiahnuté tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu možno vyvodiť, že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru neexistujú medzi týmito právami zásadné rozdiely, keďže ustanovenia čl. 17 ústavy zahŕňajú aj práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. ÚS 181/07). Ústavný súd preto v predmetnej veci posudzoval možnosť prípadného porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu spoločne, pričom zohľadňoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESLP možno vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní. Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzdanie cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. novembra 1969), určenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESLP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má

záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale možno ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Uvedené východiská judikatúry ESLP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil vo svojej judikatúre a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Podľa § 80 ods. 1 Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak

a) záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba ponúkne prevzatie záruky za ďalšie správanie obvineného a za to, že obvinený sa na vyzvanie dostaví k policajtovi, prokurátorovi alebo na súd a že vždy vopred oznámi policajtovi, prokurátorovi alebo súdu vzdialenie sa z miesta pobytu, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje záruku vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočnú a prijme ju,

b) obvinený dá písomný sľub, že povedie riadny život, najmä že sa nedopustí trestnej činnosti a že splní povinnosti a dodrží obmedzenia, ktoré sa mu uložia, a súd alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie považuje sľub vzhľadom na osobu obvineného a na povahu prejednávaného prípadu za dostatočný a prijme ho, alebo

c) s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaného prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

Podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie rozhodnúť o ponechaní obvineného na slobode alebo o jeho prepustení na slobodu aj vtedy, ak obvinený zložil peňažnú záruku a súd alebo sudca pre prípravné konanie ju prijme. Ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 2 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa odseku 4 alebo podľa § 80 ods. 3, možno peňažnú záruku prijať, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu zmenu miesta pobytu. So súhlasom obvineného môže peňažnú záruku zložiť aj iná osoba, ale pred jej prijatím musí byť oboznámená s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, v ktorých sa nachádza dôvod väzby. Na dôvody, pre ktoré peňažná záruka môže pripadnúť štátu, musí sa obvinený a osoba, ktorá peňažnú záruku zložila, vopred upozorniť.

Vychádzajúc z výkladu, ktorý uplatňuje ESLP k pojmu „záruka“ obsiahnutého v čl. 5 ods. 3 dohovoru, ústavný súd zastáva názor, že v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky pod neho treba zahrnúť inštitúty uvedené v § 80 ods. 1 a § 81 ods. 1 Trestného poriadku, t. j. záruku prevzatú záujmovým združením občanov alebo dôveryhodnou osobou, písomný sľub obvineného, peňažnú záruku, ako aj dohľad mediačného a probačného úradníka, prostredníctvom ktorého tiež možno dosiahnuť účel väzby, čo možno odvodiť jednak z jeho systematického začlenenia do § 80 Trestného zákona uvedeného nadpisom „Nahradenie väzby zárukou, sľubom alebo dohľadom“, ako aj z dikcie ďalších ustanovení § 80 Trestného poriadku, osobitne jeho odseku 2, 3 a 4. Z uvedených ustanovení Trestného poriadku totiž možno nesporne vyvodiť, že dohľad mediačného a probačného úradníka plní obdobnú funkciu ako ostatné „záruky“, t. j. možno ním nahradiť väzbu.

Podľa § 80 ods. 2 Trestného poriadku súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie oboznámi toho, kto ponúka prevzatie záruky podľa odseku 1 písm. a) a splňa podmienky na jej prijatie, s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, ktoré odôvodňujú väzbu; obvineného oboznámi s obsahom záruky. Súčasne môže obvinenému súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie uložiť splnenie primeraných povinností a dodržanie obmedzení. Ak je obvinený stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, je daný dôvod

väzby podľa § 71 ods. 2 písm. a) až c) alebo e), alebo obvinený bol vzatý do väzby podľa odseku 3 alebo podľa § 81 ods. 4, možno záruku alebo sľub prijať alebo uložiť dohľad, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Obvinenému sa vždy uloží povinnosť oznámiť policajtovi, prokurátorovi alebo súdu, ktorý vedie konanie, každú zmenu miesta pobytu.

Podľa § 80 ods. 3 Trestného poriadku ak bol obvinený ponechaný na slobode alebo prepustený na slobodu podľa odseku 1 a záujmové združenie občanov alebo dôveryhodná osoba, ktorá ponúkla prevzatie záruky, dôvodne odstúpi od záruky, obvinený poruší daný sľub alebo nesplní povinnosti alebo poruší obmedzenia, ktoré mu uložil súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie, alebo probačný a mediačný úradník oznámi, že dohľad neplní svoj účel, môže súd, ak je daný dôvod väzby podľa § 71, vziať obvineného do väzby a na ten účel predseda senátu prípadne i vydať príkaz na zatknutie; v prípravnom konaní postupuje policajt a prokurátor podľa § 86 a § 87 ods. 1 a sudca pre prípravné konanie podľa § 87 ods. 2, alebo sa postupuje podľa § 73. Ak bol obvinený vzatý do väzby po predchádzajúcom prepustení z väzby na slobodu, pre ďalšie trvanie väzby sa použije § 78.

Podľa § 80 ods. 4 Trestného poriadku ak obvinený bol počas výkonu dohľadu probačného a mediačného úradníka vzatý do väzby v inej veci, výkon dohľadu sa prerušuje. To sa netýka postupu súdu alebo na návrh prokurátora sudcu pre prípravné konanie podľa odseku 3.

V súvislosti s citovanými ustanoveniami Trestného poriadku ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na § 25 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého probačný a mediačný úradník plní úlohy probácie a mediácie uložené súdom alebo iným príslušným orgánom a iné úlohy ustanovené v tomto zákone alebo v osobitnom zákone, ako aj na zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného ustanovuje výkon probácie a mediácie vo veciach, ktoré sa prejednávajú v trestnom konaní, ako aj práva a povinnosti probačných a mediačných úradníkov.

Ústavný súd v kontexte s obranou krajského súdu poukazuje na to, že z textu § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zjavne vyplýva, že záruku formou písomného sľubu môže dať iba obvinený, t. j. túto formu záruky nemôže uplatniť právny zástupca obvineného v konaní pred súdom bez súčinnosti s obvineným, čo vyplýva aj z jeho podstaty. Obdobný záver možno vyvodiť aj z § 81 ods. 1 Trestného poriadku, z ktorého jednak vyplýva, že peňažnú záruku ako nahradenie väzby môže zložiť obvinený buď sám (z textu i logiky veci vyplýva, že to musí urobiť osobne), alebo môže peňažnú záruku za neho zložiť aj iná osoba, ale len „so súhlasom obvineného“ a za splnenia ďalších podmienok obsiahnutých v tomto ustanovení Trestného poriadku. Z § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku upravujúceho možnosť nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka však záver o možnosti podania takého návrhu len osobne obvineným, resp. povinnosť obvineného písomne alebo ústne do zápisnice potvrdiť takýto návrh podaný obhajcom obvineného (výslovne) nevyplýva.

Zároveň § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku neustanovuje osobitné požiadavky týkajúce sa formy tohto návrhu, preto sa aj na takýto návrh použijú pravidlá týkajúce sa podania všeobecne podľa § 62 ods. 1 Trestného poriadku. Z hľadiska formy tohto úkonu bude preto v zásade postačovať, ak takýto úkon urobí oprávnená osoba písomne, ústne do zápisnice, alebo si zvolí ďalšie formy uvedené v § 62 ods. 1 Trestného poriadku. V každom prípade sa však uplatní pravidlo, že aj tento návrh treba posúdiť vždy podľa obsahu, aj keď bude nesprávne označený. Z toho dôvodu neobstojí obrana krajského súdu, ktorý za taký návrh nepovažoval vyjadrenie obhajcu počas jeho prednesu protokolovaného do zápisnice o verejnom zasadnutí 2. februára 2010 na okresnom súde a tiež *«za taký návrh nepovažoval tvrdenie uvedené v závere sťažnosti [proti uzneseniu okresného súdu z 2. februára 2010 sp. zn. 1 T/193/2009], o tom, že obvinený „... je ochotný sa podrobiť aj prípadnému dohľadu probačného a mediačného úradníka.»*

Pokiaľ ide o tú časť obrany krajského súdu, podľa ktorej obhajca na podanie návrhu podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku musí byť osobitne splnomocnený obvineným, ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné poukázať na čl. 47 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok

ustanovených zákonom, ako aj čl. 50 ods. 3 ústavy, podľa ktorého má obvinený okrem iného právo obhajovať sa prostredníctvom obhajcu, ktorý špecifikuje základné právo na právnu pomoc na účely trestného konania.

Rovnako treba v okolnostiach posudzovanej veci vziať do úvahy § 44 ods. 1, 2 a 4 Trestného poriadku upravujúci povinnosti a oprávnenia obhajcu.

Podľa § 44 ods. 1 Trestného poriadku obhajca je povinný poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, na obhajovanie jeho záujmov účelne využívať prostriedky a spôsoby obhajoby uvedené v zákone, najmä starať sa o to, aby boli v konaní náležité a včas objasnené skutočnosti, ktoré obvineného zbavujú viny alebo jeho vinu zmierňujú.

Podľa § 44 ods. 2 Trestného poriadku obhajca je oprávnený už v prípravnom konaní robiť v mene obvineného návrhy, podávať v jeho mene žiadosti a opravné prostriedky, nazerať do spisov a zúčastniť sa podľa ustanovení tohto zákona v konaní pred súdom úkonov, ktorých má právo zúčastniť sa obvinený, a vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní úkonov podľa § 213 ods. 2 až 4.

Podľa § 44 ods. 4 Trestného poriadku ak nebolo splnomocnenie obhajcu pri jeho zvolení alebo ustanovení vymedzené inak, zaniká pri skončení trestného stíhania. Aj keď splnomocnenie takto zaniklo, je obhajca oprávnený podať za obžalovaného ešte žiadosť o milosť a o odklad výkonu trestu.

Obhajca zastupuje obvineného pri úkonoch v trestnom konaní, ktoré obvinený vykonáva ako subjekt trestného konania za predpokladu, že to umožňuje povaha úkonu. Oprávnenia obhajcu teda nie sú zhodné s oprávneniami obvineného (okrem postavenia obhajcu v konaní proti ušlému podľa § 358 až § 362 Trestného poriadku, v ktorom má obhajca rovnaké práva ako obvinený). Obhajca teda nemôže zastúpiť obvineného pri úkonoch, ktorých povaha takéto zastúpenie vylučuje, napr. výsluch obvineného, vyjadrenie na hlavnom pojednávaní podľa § 271 ods. 1 Trestného poriadku, pri výkone práva posledného slova podľa § 275 Trestného poriadku. Rovnako tak to bude pri poskytnutí

záruky nahrádzajúcej väzbu vo forme písomného sľubu podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a vo forme peňažnej záruky podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku, kde je potrebná kvalifikovaná súčinnosť obvineného. Oprávnenia obhajcu sú teda v prvom rade obmedzené povahou úkonu, na ktorom zastupuje obvineného. Ďalšie obmedzenie spočíva v tom, že oprávnenia obhajcu môžu byť obmedzené rozhodnutím obvineného, čo je zrejmé z § 44 ods. 4 Trestného poriadku. Vôľa obvineného a oprávnenia obhajcu voči tretím osobám (a orgánom činným v trestnom konaní) sú v takom prípade vyjadrené v splnomocnení. Splnomocnenie obhajcu obvineným môže byť pozitívne alebo negatívne obmedzené na niektoré úkony trestného konania, alebo môže byť udelené len na určitú časť trestného konania, prípadne môže ísť o kombinované vymedzenie oprávnenia obhajcu. Ak splnomocnenie neobsahuje obmedzenie oprávnení obhajcu, platí, že obhajca je oprávnený zastupovať obvineného pri všetkých úkonoch v trestnom konaní, ktorých povaha to nevyklučuje.

Z uvedených ustanovení Trestného poriadku [§ 80 ods. 1 písm. c) a § 44 ods. 1, 2 a 4] v spojení s uvedenými ustanoveniami ústavy (čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3) teda nemožno podľa názoru ústavného súdu vyvodiť také obmedzenie práv obhajcu pri zastupovaní obvineného, že len na základe osobitného splnomocnenia by mohol podať v mene obvineného návrh, aby jeho väzba bola nahradená dohľadom probačného a mediačného úradníka. Tento záver by bolo možné akceptovať len v prípade, ak by obvinený sám obmedzil oprávnenie obhajcu v tomto smere. Písomné splnomocnenie brata obvineného pre Mgr. P. M. takéto obmedzenie ale neobsahuje. V tejto súvislosti je preto neakceptovateľná obrana krajského súdu, že „*v písomnom splnomocnení nie je ani zmienka o tom, že... obhajca [bol] splnomocnený aj osobitne na podanie návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka*“. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že ak by v plnom rozsahu akceptoval obranu krajského súdu, viedlo by to k záveru, že obhajca by na podanie návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka potreboval osobitné splnomocnenie obvineného, a navyše by obvinený takýto návrh musel dodatočne potvrdiť písomne alebo ústne do zápisnice. Takýto reštriktívny výklad uvedených ustanovení Trestného poriadku, o ktorý opiera krajský súd svoju obranu, podľa názoru ústavného súdu neobstojí, nemožno ho odvodiť zo znenia

zákonného textu, má prvky svojvôle a v konečnom dôsledku by znamenal neprípustné obmedzenie základných práv obvineného (sťažovateľa) vyplývajúcich mu z čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy.

Vo veci sp. zn. IV. ÚS 346/08 právny zástupca sťažovateľa v žiadosti o prepustenie z väzby z 19. mája 2008 okrem písomného sľubu a ponúknutej peňažnej záruky žiadal aj prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhradu väzby. Vo veci príslušný Krajský súd v Bratislave o žiadosti o prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka nerozhodol s argumentom, že chýbal výslovný súhlas obvineného k tejto žiadosti, pričom obhajca nemá samostatné právo podať za obvineného takúto žiadosť. Ústavný súd vyslovil, že bolo povinnosťou Krajského súdu v Bratislave zaoberať sa aj žiadosťou o nahradenie väzby sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka a o nej rozhodnúť aj napriek tomu, že obhajca nemal na podanie takejto žiadosti výslovný súhlas sťažovateľa. Pretože Krajský súd v Bratislave sa uvedenou alternatívnou žiadosťou sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu vôbec nezaoberal a ani o nej nerozhodol, hoci v okolnostiach prípadu to bolo jeho povinnosťou, došlo k odopretiu práva sťažovateľa na rozhodnutie o jeho alternatívnej žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, ktorým Krajský súd v Bratislave porušil základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru. Ústavný súd poukazuje aj na svoju ďalšiu doterajšiu judikatúru (nález sp. zn. IV. ÚS 346/08, ale aj sp. zn. I. ÚS 100/04 a sp. zn. I. ÚS 239/04) a zdôrazňuje, že nevidí dôvod na to, aby v posudzovanej veci rozhodol inak.

Sťažovateľ tiež žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a prikázal mu, aby ho neodkladne prepustil z väzby na slobodu.

Hoci ústavný súd vyslovil porušenie čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru tým, že krajský súd nerozhodol o žiadosti sťažovateľa o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, nevidel dôvod na zrušenie napadnutého uznesenia krajského súdu. Porušenie práv sťažovateľa nerozhodnutím o jeho žiadosti o nahradení väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka v konečnom dôsledku

nemalo vplyv na vecnú správnosť uznesenia krajského súdu o dôvodoch a trvaní väzby. Preto ani nemohlo byť dôvodom na zrušenie tohto uznesenia a v nadväznosti na to nebol dôvod prepustiť sťažovateľa na slobodu.

Ústavný súd rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom Mgr. P. M. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby 120,23 € podľa § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) (1/6 zo 721,40 € ako nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2009 podľa § 1 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd priznal odmenu v celkovej sume 360,69 € za tri úkony právnej služby [prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie sťažnosti a ďalšie podanie z 23. júla 2010 podľa § 14 ods. 1 písm. a) až c) vyhlášky]. Odmenu 360,69 € zvýšil o 19 %, teda o 68,53 €, predstavujúcich daň z pridanej hodnoty podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Podľa § 16 ods. 3 vyhlášky priznal náhradu výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné v sume 21,63 € za tri úkony právnej služby (3 x 7,21 €). Trovy právneho zastúpenia takto predstavujú sumu 450,85 € (360,69 € + 68,53 € + 21,63 €), na náhradu ktorých zaviazal krajský súd do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2010